

gier (1) hujus furfuris homines (2) de Davide hunc in modum scribunt : *Hunc tantoper estimatum grossatorem*, quem libri *Hebraeorum virum secundum cor Dei appellarent*, et quen *Christiani hodieque tanquam exemplar regum considerant et dilaudant*, nos cognovimus, esse praeponem, adulterum, latronem, monstrum crudelitatis, quod singulis *ferme momentis atrociissimum sceleram* perpetrabat. *Vita ipsius ante et post consensum ope Sacerdotum solum nil aliud erat*, quam continua series proditionum, perfidie et malefactorum. *Paucis*, in tali homine non possumus amicum Dei, sed amicum *Sacerdotum*, *viram secundum cor istorum agnoscere*. En paucryicum, quem increduli sancto David dicunt. Verum,

Increduli ex una parte delicta Davidis nimis exag- gerant, et fuisse et crudelit ostendit Cl. Bergier (5), et cum eo Cl. Weissenbach (4); ex altera vero parte verba Scripturae (3) Davidem appellantis *viram secundum cor Dei*, non intelligunt, aut perperam accipiunt. Ut enim ex ipsorum scriptis et verbis paulo ante memoratis patet, vel fugunt, quasi *vir secundum cor Dei*, cit. loc. *Scripture*, significat virum, qui in omnibus prorsus actionibus suis Deo placere studet, omnisque gravioris peccati expers est. Verum juxta SS. Patres et celeberrimos interpres, verba illa Scripturae longè alienum sensum habent. Tripli certe autem eadem exponi possunt. Prima explicatio est, Davidem fuisse *virum secundum cor Dei*, qui fecerit omnes voluntates Dei, ut dicitur *Actor*, 15, 22; quia plerasque Dei voluntates fecit. Nam si in magno numero pauca deficit, unius aliquid dicunt fieri, et cum in magno cunctu, v. g., hominum, iusus alterius tantum deest, dicimus omnes adesse, ut Sanctius (6) et Cornelius à Lap. (7) recte observant, sic hoc loco, quia David divina precepta in corde abscondit, ne peccaret, eaque tote vite tempore ut plurimum accuratissime servavit, etiam si aliquando graviter offendit, omnes tamen Dei voluntates ex Scriptura more fecisse, virque secundum cor Dei dici potest. Ad perpetuum ergo vite tenorem resipessisse videtur Dominus potius, quam ad unum vel alterum Davidis opus.

Secunda expositio, quam etiam Salmeron (8) et Lorius (9) adoptant, est S. Augustini, et cum optima ferme coincidit. Cim enim Dulcitiis inter octo questiones haec ipsum numero quantum proponeret: *Quare Deus Davidem tanquam virum secundum cor suum elegerit?* respondit S. doctor, praevidisse in Davide Deum sicut peccata, ita etiam veram ejusdem penitentiam,

(1) Traité historique et dogmatique de la vraie Religion, Tom. 7, chap. 6, art. 2, § 2.

(2) Esprit du Judaïsme, c. 5. Morgan, tom. 1, p. 500; tom. 2, p. 88. Bible expliquée, p. 524.

(5) Loc. cit. § 2, 9.

(4) Tom. 2, *Nova forma Theologie*. Bibl. quest. 17, p. 67, 75.

(5) 1 Reg. 15, 14. Item *Actor*, 5, 22.

(6) Comment. in 1 Reg. 15, 14.

(7) Comment. in Act. 15, 22.

(8) Tom. 12, seu Comment. in Act. Apost., tractat. 57, nmb. p. 248. Edit. Colon. an. 1604.

(9) Comment. in Act. 15, 22.

ac proin propter hanc, aliaque multa bona opera hume regem merito vocari virum secundum cor Dei. Verba S. Augustini (1) sunt: *Quavis... quare dixerit Dominus, Act. 15, 22, nimis præscis futurorum: ELEGI DAVID SECUNDUM COR MEUM; cum talia tanquam ipso homo commiserit. Quod quidem, si de ipso David... dictum intelligamus, magis quia Deus præscis futurum est, prævidit in eo tantam pietatem, tamque veracem penitentiam, ut esset in eorum numero, de quibus ipse Psalm. 51, v. 1 et 2, dicit: « Beati quorum remissione sunt iniuriantes, et quorum tecta sunt peccata, et Beatus vir, cui non imputavit Dominus peccatum. » Cui ergo præscribet enim Deus peccatum, et peccata sua pia humilitate et sincera penitentia detulorum, cur non diceret: INVENI DAVID SECUNDUM COR MEUM; cui non esset, quod ille peccavit, tamen secundum cor Dei fuit, quod pro peccatis suis congrua penitentia satisficerit. Hoc solum ergo in illo secundum cor Dei non fuit, quod ille Deus non imputavit. Hoc itaque ablatio, id est, non imputato, quid remansit, nisi unde verissime diceretur: INVENI DAVID SECUNDUM COR MEUM? Hicuscum S. Augustinus.*

Tertia expositio, eaque juxta Sanctum, loc. cit. et Cl. Bullet loc. cit., ad mentem S. Scripturae maximè accommodata est, quod David, cit. loc., dicatur *Vir secundum cor Dei*, omnes hujus voluntates faciens, non hunc sensu, quasi David omnem prorsus Dei voluntatem fecerit, sed solùm illam omnem, quæ ad regni, bellorumque administrationem pertinet. Nam Samuel citato loco (nempe 1 Reg. 15, v. 14, quem locum etiam Paulus, *Actor*, 15, v. 22, adducit) postquam Sauli exprobavit inobedientem, quod contra mandatum Domini in absentia suā alienum ministerium usurpare ausus sit, et sacrificiis Deum populo conciliare voluerit, enim denuntiat, ab illo tanquam inobediente translatum esse regnum, aliumque regem, quī esset vir secundum cor Dei, jam esse destinatum. Verbi Samuelis sunt: *Sed nequagmus regnum tuum ultra consurgat. Quesquis Dominus sibi virum Juxta cor suum; et præcepit ei Dominus, ut esset dux super populum tuum, et quod non servaveris quo præcepit Dominus.* Eamden ferale sententiam Prophetæ repetit post alteram Saulis inobedientiam, dum hic cassis Amalekit contra mandatum Domini pepercit Agag regi, et melioribus jumentis. Ait enim tum ad Saülem, 1 Reg. 15, 26 et 28: *Quia projecisti sermonem Domini, et præcepit te Dominus, sis rex super Israel..... Scidit Dominus regnum Israhel à te hodie, et tradidit illud proximo tuo meliori te.* Ex his omnibus patet, quod Samuel, vel potius Deus per os Samuelis opponat inobedientem regis Saul obedientiam Davidis

(1) Tom. 4 operum S. Augustini, libro uno de octo Dulcitiis questionibus, questione quinta, que in fine hujus libri ponitur.

tanquam novi regis, qui specialia in publica gubernatione regni Hebraeorum accepta à Deo mandata esset accurate ac constanter executurus. Erat ministrum Deus special modo supremus Israëlitarum Dominus tanquam populi sui electi; rex illorum, v. g., Saül, David, etc., era duxatæ Dei vicarius, qui tenet statu mandata Domini in administratione regni et bellorum exacte exequi. Jam vero Saül in his administratione mandata divina bis neglexit, qui inobedientem Deus offensum regum ipsi abstulit, et in eum populi sui alium virum elegit, qui longè aliam ac Saül regum administrandi rationem habutus, omnemque Dei voluntatem in gubernando regno facturus, sicut in regendo populo electo. Vir secundum cor Dei futurus eset. Prout videamus, citatis Scriptura locis sermonem esse de Davide ut rege, non ut hominem privatum. Unde hec verba: *Vir secundum cor Dei*, non sunt approbatum omnium actionum et operum Davidis, sed solum sunt predictum exacti studi, quoniam David omnem Dei voluntatem in gubernando Hebreorum regno executurus sit, predictio, inquam, cui re eventus omnino respondit; nam David omnes Israëlitos hostem bello persecutus est, ac Israëlitas in possessione Terræ sanctæ magis magisque stabilivit, gentesque vicinas subiugavit et tributarias fecit; scilicet Philistheos, Moabitas, Adarezer regem Soba, Syriam Damasci, Idumæos, eorumque spolia fecit saeculata, Deoque consecravit; facebat quoque David iudicium et justitiam omni populo, euravique, ut cultus veri Dei in regno suo conseruaretur, propterea hæc omnis SS. literæ partim in libro secundo Regum cap. 8, parvum alibi de Davide testatur. Fuit ita itaque in administratione regni, sive in explendo numeru regis Vir secundum cor Dei, et specialia ipsi à Deo in publica gubernatione regni mandata imposta promptè et constanter executus est; quamvis fuerint etiam aliae Dei voluntates, à quibus recessit non semel David, exempli gratiæ committinge adulterium cum Betsabea, et ad celandum adjungendo cadem Uriæ, etc.

Conformatum haec expositio sequenti paritate. Quando Deus summo Pontifici Heli per prophetam denuit, quod propter ipsum nimis indulgentiam in liberos, et negligientiam ritè administrandi sacrificia pontificatibus ab ipsis familiâ in aliam translaturos, aliumque sacerdotem magis fidem sibi electurus sit, 1 Reg. 2, 35: *Et suscitabo mihi sacerdotem fidem, qui juxta cor meum et animam meam faciet*, per hec verba nil aliud significat, quam quod sibi electurus sit sacerdotem, nempe Sadoc, 5 Reg. 2, qui longè aliter ac accuratius ac Heli sacerdotem minus executurus (1), sicut *Sacerdos secundum cor Dei* futurus esset. Quare hoc loco duxatæ sermo est de fidei sacerdotio, seu fidei administratione numeris

(1) Et revera Sadoc longè aliter, quam Heli minister obit pontificale; nam fidelem Deo ac tempore narravimus, neque aliter se in tanto munere prestando gessit, quam divina ab eo voluntas exigebat, prout Sanctus Comment. in 1 Reg. 2, 35, recte observat.

CAPUT II.

De libro 2 Regum.

24. Quæres XXII: *Quomodo concordet sermo Amalekitæ, 2 Reg. 1, 40, narrantis, se occidisse Saülem, cum illis Scriptura, 1 Reg. 34, et 4 et 5, verbis: « Dixisseque Saül ad armigerum suum: Evagine gladium tuum, et percute me... et noluit armiger ejus;... arrerit itaque Saül gladium et irruit super eum. Quod etiam vidisset armiger ejus, videlicet quod mortuus*

(1) Nolumus tamen idœ dicere, quod Sadoc in aliis actionibus unquam graviter deliquerit. Hoc enim dicens nullam habemus rationem.

(2) 2 Reg. 42, 15. Et ibid., cap. 24, v. 47. Item 5 Reg. 41, 4. Et ibid., cap. 15, v. 5, 5 et 11. Item 4, 18, 5.

• esset Saul, irruit etiam ipse super gladium suum; et mortuus est cum eo. • Nam si Saul seipsum occidit, quomodo ab Amalecita occidi potuit? Resp. cum plerique interpretibus, illam narrationem juvenis Amalecite fuisse falsam, cum ipse Saul non occiderit, sed dumtaxat à se occisum fuisse finxerit, putans se tali modo Davidi placitorem, quia Saul erat hostis Davidis. Porro Scriptura, dum hoc mendacium illius Amalecitem narrat, non mentitur, sed verum dicit. Aliud enim est mentiri, aliud narrare quod alio quispiam mentitus sit. Dixi, quod juvenis ille Amalecita mentitus sit. Saulen enim ex suo ipsis vulnera interiisse, loquuntur clara Scripturarum verba in hac ipsa objectione citata. Neque prius voluit armiger Saulis se quoque interficerere, quād vidisset iam mortuum Saulen; ¶ Reg. 31, 4 et 5; neque unquam permissus armiger manu viliis Amalecitem regem suum occidi. Ita Theodoreus, Abulensis, Lyram, Scerrius, Sanctius, Tirimus, et alii.

At inquit: Saltem David peccavit, et crudelis fuit, quod juvenem hunc Amalecitem nuntium mortis Saul ē vestigio interfici jussit, nullo ipsi refecto spatio temporis agendi punitientiam, et se ad mortem disponendi. Nam percepto horum nuntiis, vocavit David unum de pueris suis, i.e., juvenem de satellito suo, et ait ad eum: Accedens irru in eum. Qui percussit illum, et mortuus est, 2 Reg. 1, 15. Resp.: Inprimis David non peccavit occidendo hunc Amalecitem. Habet enim in hanc potestatem, quia sciebat post mortem Saulis regnum ad se pertinere ex dispositione Dei. Ideo enim in regem unicus erat a Samuel, ut Sauli à Deo reprobo (vel adhuc vivo, ut volum nonnulli, vel potius mortuus) in regno succederet. Fuit etiam justa causa occidendi, tunc quia Deus omnes Amalecites occidi justificavit, 1 Reg. 15, tum quia hic ipso Amalecites fassus est se occidisse inuctum Domini, nempe Saulum. Unde David, antequam illum interfici jubebat, ad eum dixit: Quare non timuisti mittere manum tuam ut occides Christum? Quod enim eidem non reliquerit spatium punitientiae, ex Scriptura verbis crux non potuit. Quamvis enim sacer textus de concessu spatio temporis ad punitendum nihil dicit, hoc tamen concessum esse non negat, et aliunde sciimus, quod Scriptura solcat esse verborum parvissima, et in recensendis factis historicis sapientia adjuncta omittire, quae reapsest contigerunt. Imo, si legatur totus contextus, non vana videtur esse suspicio, inter narrationem illius Amalecitem de morte Saulis, et ejusdem nuntii exdem notabile temporis intervallo interpositum fuisse; nam immediate post illam narrationem Amalecitem describunt lucus Davidis de morte Saulis: dein primus subjungitur interfictio Amalecitem hoc modo: Ait adolescentem (Amalecitem), qui nuntiabat ei... Occidi illum... et tuli adiunctorum, quod erat in capite eius, et armillam de brachio illius, et attulit ad te dominum meum hic. Apprehendens autem David vestimenta sua scitula, omnesque viri qui erant cum eo, planixerunt, et faverunt, et ieiunaverunt usque ad vesperam... Et ait ad eum (Amalecitem) David: Quare non timuisti mit-

tere manum tuam ut occides Christum Domini? vocans: que David unum de pueris suis, ait: Accedens irru in eum. Qui percussit illum et mortuus est. Dein etiam si ponamus, Davidem jussisse, ut ē vestigio occidatur Amalecita ille, id fecisse censendum est, quia nunquam aut via unquam ejusmodi infideles convertuntur ad veram fidem, adeoque nulla probabilitas spes erat, hunc alienigenam, etiam si ei longius tempus se preparandi ad mortem concederetur, veram fidem et salutem conserendum.

25. Quares XXIII: Quo sensu Deus, 2 Reg. 7, 15, de Solomonem dicat: Misericordiam meam non auferat ab eo, > oiam tamen Salomon probabiliter aeternam perierit? Resp.: duplicem hujus nodi dari solutionem. Multi neque ex levibus argumentis defendant Salomonem egisse punitientiam, et factum esse salvum, prout preter plures alios Menochius (1), et Widenhofer (2) defendant et nos ipsi num. 52 et 53, quast. 1, defendentes; alii, qui negant, aut judicinu sum de salute Salomonis (3) suspendunt, potrunt cum Cornelio a Lap. (4) respondere, cit. loc. (nempe 2 Reg. 7, 15) non agi de eternitate salutis, sed de regno Salomonis perpetuando in ejusdem posteros, quandiu Hebreorum regnum duraturum erat; quā ratione regnum Saulis perpetuatum non fuit.

26. Quares XXIV: Quo sensu, 2 Reg. 8, 18, dicit possit: Et filii David sacerdotes erant; et cum tamen sacerdotes non ex tribu Iuda, ex qua David erat, sed tantum ex tribu Levi fuerint? Resp.: Evidenter vox hebraica τῷ Cohen, que cit. loc. in textu hebreo ponitur, ferē semper sacerdotem propter dictum significat, subinde tamen usurpat pro principe, seu magistratus, qui apud regem talis ferē est familiaritatis et ministerio, quali sacerdos apud Deum: unde familiares et primi ministri regis vocantur subinde sacerdotes. Et hoc sensu filii Davidis loc. cit. dicuntur sacerdotes, i.e., aucti principes. Et reveri in textu grecō (5) Interpretum hoc loco vocantur αἱρέζαι, αὐλαρχαὶ, i.e., aucti principes; propterea Chaldaic magnates hoc modo: Et filii David magnates erant. Et iterum alibi in Scripturā, 1 Paral. 18, 47, idem appellantur aucti manum regis, his verbis: Porro filii David, primi ad manum regis.

27. Quares XXV: Quomodo haec verba, 2 Reg. 10, 18: Et occidit David de Syris septingentos currus, et quadraginta milia equitum, cum illis verbis; 1 Paral. 19, 18: Et interfecit David de Syris septuaginta milia currum et quadraginta milia pedum, i conciliari possunt; cum longe alius sint SEPTINGENTI CURRES, quam SEPTEN MILIA CURRUM; item alius QUADRAGINTA MILIA EQUITUM, quam QUADRAGINTA MILIA PEDUM i Resp.: Liber Paralipomenon, ut patet ex hoc ipso nomine (5)

(1) Centuriā 1, cap. 29.

(2) Comment. in 5 Reg. 11, 4.

(3) Vide Calmet. Comment. in 5 Reg. 11, 12.

(4) Comment. in 2 Reg. 7, 49.

(5) Nam ideo hic liber S. Scriptura: à 70 Interpretibus Ιεροπανεγερούσιον. Id est, relieforum sive residuorum, teste S. Hieronymo Epist. ad Dominicum, inscriptis est, quia ea, quae in libris Regum omissa sunt, supplet et historice recensent.

hujus libri, supplet ea, que in libris Regum omissa sunt: illa vero, que in iisdem dicta sunt obscuriorū, explicat clariorū. Ergo quid in secundo libro Regum hoc. cit. dicuntur occisi 700 currus, intellige milites pugnantes ē curribus (1); milites enim occiduntur, non currus. Unde id confirmat liber Paralip. dicens: Interfecit septem milia currum, id est, septem milia militum pugnantium ē curribus. Erant igitur currus septingentū, sed militum septem milia erant; quilibet enim currus continet decem milites.

Illiud difficultus, quia in libro secundo Regum loc. cit. quadraginta equitum milia dicuntur occisa; in libro autem Paralip. quadraginta milia pedum. Sed est dicendum, neque in libro Regum, neque in libro Paralipomenon omnia fuisse numerata. Aliquid enim omissum est in libro Regum, quod addidit liber Paralipomenon: cuius, ut paulo ante dixi, id est, praecipuum, juxta sui nominis etymologiam, ut omnia adjuviant; quae addidit pedum quadraginta milia, quod omissum erat in libris Regum; neque equitum meminuit, quia de illorum numero jam in libris Regum distinctus verbum actum est. Quare in ille huius universum de Syris tam pedum, quam equitum cesa sunt octoginta milia, praster secundum milia pugnantium ē currus. Ita Abulensis, Sanctius, Cornelius a Lap., et alii.

28. Quares XXVI: An David à crudelitate excusari possit, dicit, 2 Reg. 12, 51, item 1 Paralip. 20, 25, super cives expugnatibus urbis Rabath circumeget Ferrata carpenta, sicutque eos serravit, et cultris divisit? Resp.: Varia sunt variorum hinc de re sententiae. Bayle (2), postquam modū citatum Scriptura locum recitat, addit hec verba: Potestne negari, quid hec ratio bellandi vituperanda sit? Nomen Turcs et barbari plus humanitatem habent? Auctor Dictionarii Philosophici odiosam hanc annotationem à Bayle factam confirmat, hunc in modum cavillando: David devicis regnum Ammonitarum; expugnat urbem vel oppidum Rabath; omnes incolas extraordinariis tormentis occidit; dissecatur, lacertorum ferratis carpenti; comburuntur in fornacibus lateraria. Profecto nobilis et generosa bellandi ratio. Sanctius (3) et Tirimus (4) consent, Davidem tam crudeliter factus patrasse eo tempore, quo adhuc herebat in luto adulteri Bethsabee et homicidi Uriæ, ac nondum puniterunt de tanti sceleribus. Solent enim peccatores, quamdui non resipiscunt, ex uno in aliud scelus ruere, et magis magisque sordescere in dies, ut docent theologi passim, et ipsa experientia. Atque ita, inquit, enormis illa saevitia fuit appendix quedam sermonis seu historie Uriæ, quia speciem peccatis Davidem, Scriptura, 5 Reg. 15, 3, dicit. Iterum alii, et quidem plures, hodie defendant, textum hebreum loc. cit. probè pondere, nil aliud dicere, quād Ammonitis à Davide damnatos esse ad saxa et marmora ferris secanda, ad

(1) Nimis illi, qui in curribus vehebantur, hic dicuntur currus per metonymiam, quae rei contingit, non ponit pro re contenta.

(2) In diction. art. David.

(3) Comment. in 2 Reg. 12, 26.

(4) Comment. in 1 Paralip. 20, 3.

trahendas ferreas certi generis trahas, ad ligna secundis findenda, lateresque faciendo, in quibus omnibus nulla appareat sevita aut crudelitas in hostes devictos. Verum nolim hanc ultimam explicacionem adoptare.

Sed ex omniibus, quas hic de re inventi, opinionibus multi preplaceat sententia Calmeti, qui censet Davidem, quem S. Scriptura tanquam virum secundum eorū dei, 1 Reg. 15, 14, omnibusque preceptis divinis (excepto sermone Uriæ Hethici) obedientem (1) laudat, non facile debere argui nimis in Ammonitis sevitas, cum Deus in S. Scriptura nullibi hoc factum improbat, et varia potuerint esse cause, quāvis nobis non sat cognite, ob quas David jure potuerit in Ammonitis tam severē animadversitatem. Verba laudati interpretis (2) sunt haec:

Verum haud probabilitate vacat, David has idē

et poemas de illis sumpsisse, quod idem similiter in captivis Hebrewros deservisse conserverant. Si Am-

monites ex aīe victores discessissent, crudelius ad

huc fortassis eos cruciatibus encēssent. Non fugit

quā impotenter Nas Ammonitarum rex viris Jabel

Galah deditcionem molientibus responderit; dixit

et enim, se et tantum conditione proposita in deditio-

nem acceptum fuisse, ut culibet dexterum ou-

clum eruerit (3). Amisit huius populo exprobatur, eō

quod pregnantum mulierum alium secunsiunt, for-

tis illarum interficiuntur, illudque in bellis, ubi de

finitum dilatatione tantummodo agebatur (4). Suppo-

nendum est, David hinc in re temporum illorum

commune, bellū leges secutum fuisse, vel Ammoni-

tes precedentibus injuriis, quae quidem latent, id

supplicii genus fuisse promeritos. Id autem cer-

tem est, à Scriptura Davidem hinc de re nupsiam

redargui; imo illam palam testari preter Uriæ fa-

cium, Davidem omni culpā vacasse, 5 Reg. 15, 5.

Non igitur temerē damnandum est, quod non satis

constat, ut certum exactiusque judicium ferre pos-

simus. Hincusque Calmetus.

29. Quares XXVII: Nūn credibile sit, quod in Scriptura 2 Reg. 12, 50, item 1 Paralip. 20, 2, narratur, nimis Davidem coronam regis Ammonitarum tulisse de capite ejus, et candem, licet ponderaverit talentum aurum, id est, 125 libras romanas (5), impossime capiti suo? Quis enim credit 125 libram coronam potuisse

(1) 5 Reg. 15, 3, ubi dicitur: Eo quid fecisset David rectum in oculis Domini, et non declinasset ab omnibus, quae praecepit ei ex eius diebus vita sua; excepto sermone Uriæ Hethici.

(2) Comment. in 2 Reg. 12, 51.

(3) 1 Reg. 11, 2, ubi legitur: Et respondit ad eos Nas Ammonites: In hoc forsan robiscum fadus, ut erunt omnium vestrum oculos dextrorum, ponanque vos oppribrium in universo Israel.

(4) Amos 1, 15: Hoc dicit Dominus: Super tribus sceleribus filiorum Ammon, et super quatuor nos convertam eum; et quod dissecuerit prægnantes Galaud ad dilatandum terminum suum.

(5) Vide Tirimus Comment. in 1 Paralip. 20, 2: aut Cornelius a Lap., tractat. de Mensuris et Pondi-ribus Hebreworum, Grecorum, Romanorum et Hispanorum, § 4, mithi, p. 1055. Habet autem laudatus interpres hunc tractatum in fine sui Commentarii in Pentateuchum.

ab Ammonitarum rego, et deinde à Davide in capite gestari? — Resp. : Duplex datur ab interpretibus ad solvendum hoc dubium responso. Prima est Cornelii a Lap., dicentis, hanc fuisse coronam idoli Ammonitarum, quod habebat formam *melech*, id est, regis; Davidem autem sibi ex hac coronâ fecisse diadema; puta ex parte ejus, reliquum verò auri ejusdem coronae in alia templi vel palati sui ornamenta distribuisse. Atque huic videtur favore liber primus Paralip. loc. cit., ubi ita dicitur: *Tulit David corona Melschon de capite eius, et invenit in eâ auri pondus talentum, et pretiosissimas gemmas, faciebat sibi diademata.*

Verum melius mihi videtur altera responso, qua est Tirini, aliorumque dicentium, neque regem Ammonitarum, neque Davidem hanc coronam gestasse in capite, sed supra utriusque caput alligatum vel suspensam fuisse in throno et conopeo regio, ut capiti sedentis in throno jugiter imminaret, quod fatente ipso Cornelio à Lapide sat est verisimile. Et certè apud veteres corone tales non erant infrequentes. Sic Atheneus, lib. 5, cap. 8., memor coronam auream *ambitu* cubitorum octoginta, et aliam cubitorum sedecim, alias *altitudine* duorum cubitorum, ac denique alias nonnullas cubitorum quatuor ad quinque. Et Benjamin Tudelensis narrat de Commodo imperatore, suspendisse illum supra solium suum coronam auream, pretiosissimis gemmis distinctam (1). Accedit, quod juxta hanc secundum responsionem necesse non sit dicere quod corona illa apud Ammonitas non fuerit corona regis ipsius, sed idoli formam regis pre se ferentis, et idem *Melschon* dicit; cum tamen graves interpres, Abulensis (2) et Sanctus (3), expresse contrariantur sententiam. Verba Sancti loc. cit. sunt ista: *Ubi hoc loco (nempe 2 Reg. 12, 50) vulgatus (puta, interpres) legit NEGS EOREM, libro primo Paralip. cap. 20, v. 2, idem legit MELCHOM, quod nomen est idoli. Quare non videtur diadema fuisse regis Ammonitarum, sed Ammonitarum idoli; id quod nonnulli putant. Sed dicendum est, utroque loco coronam esse regis; nam idem est utroque hebreum non enim; et sanè *Melchon*, sive *Mulchan*, quod est in hebreico, idem valet, quod REGIS EORUM (4); noster autem interpres modo nomen ipsum peregrinum relinquunt (iunirum 1 Paralip. 20, 2), modo illam tradit significationem (nempe 2 Reg. 12, 50).*

50. Quæres XXVIII: *Num creditibile sit, quod 2 Reg. 14, 26, scriptum est: PONDERAB ABSALOM (quotannis) CAPILLOS CAPITIS SUI DUCENTIS SICLIS, i. e., octo libris romanis cum triente; cùm tamen capillis unius hominis non possit anniversaria tensione tantum ponderis inesse?* Resp. Equidem quæsto hec magnis obsepta est difficultatis. Nobis sufficit, propter ipsam rei obscuritatem nihil in præjudicium sacrorum librorum ex

(1) Vide Calmet. Commentar. in 2 Reg. 12, 50.

(2) Quæst. 29.

(3) Comment. in 2 Reg. 12, 50.

(4) Nam *מלך* significat. rex. Inde est, quod D. de Voltaire Davidem per ludibrium *Judaicum Melch* appellat.

hoc loco eru posse. Ut tamen, que verisimiliora hæc de re interpretes in medium proferunt, lectori indicemus, duas eorum precipitas et diversas hujus rei explicationes recensemu. Prima est D. Joannis Pelletier (1) cuius hæc in re opinionem scotus est Calmet (2) assentient, pondus illorum 200 siclorum non fuisse hebreum, sed babylonicum, quod multò minus est pondere hebreo; neque soles detonos capillos, sed una cum remanentibus capillis in capite habuisse pondus ducentorum siclorum. Scriptura enim non ait, Absalonis capillorum segmento ducentis siclis pondus, sed duxat capillos suis in capite adscitum ornatum magna contentione ambientibus facilè extorquent; præsentia quia ille summo sibi honori duxerunt, rigit principis capillos ornare capita sua. Hoc adhuc verisimilius redditur, si ponatur pondus ducentorum siclorum fuisse, quo astimabantur non soli capilli detonsi, sed hi unda cum reliqua casarie in capite tonsi Absalonis remanente; fermè sicut juxta primam responsionem pondus ducentorum siclorum erat pondus non solorum capillorum detonsorum, sed horum unâ cum capillis in capite Absalonis remanentibus. Hoc enim posit pro emendis detonsis illi capillis non tota summa 200 siclorum, sed tantum pars aliqua hujus summae sive pretii pendebat; ut consideraret.

51. Quæres XXIX: *An non est absurdum, et fabulosum, quod 2 Reg. 18, 9, 15, narratur, Absalonem propriis suis capillis suspensus in arbore fuisse, et quidem per aliquam temporis morum?* Resp. Hæc objectione pictores, quidem et sculptores qui Absalonem capillis suis ex arbore suspensus exhibere solent, impugnari possunt; non verò sacer historicus, qui hoc loco mollam de capillis explicitam mentionem facit, sed solam dicit, caput eius (hunc Absalonis) adhæsisce quercui. Textus enim sacer ita sonat: *Accidit autem, ut occurrit Absalom servis David, sedens mulo: cùmque ingressus fasset mulus subter condensam quercum et magnam, adhæsit caput eius quercui; et illo suspensus inter cælum et terram, mulus, cui insedebat, pertransiret.* Porro opinio communis, quam etiam pictores et sculptores sequuntur, de suspensiō ex propriis capillis hædū dubit est inde profecta, quod 2 Reg. 14, q. 26 (ut precedente questione vidimus), de prolixa eius et elegantia comā fiat mentio, et ipse textus hebreus huic opinioni favere videatur, qui testo Cornelio à Lapide (1) ita sonat: *Adhæsit casaries eius in ramis per plenis queritis.* Verum Calmeto (2) et Weissenthalio (3) haud illa verisimili videtur, virum armorum pondere gravem diutius hoc pace penderit potuisse, atque capillos ipsius ita implicari, ut diutius corporis pondus et armorum et ejusdem motum, quo præ nimis dolore agitabatur, sustinerent. Neque Scriptura ait ipsum capillis, sed capite peperisse: *adhæsit caput eius querens (4).* Quamvis ergo casaries Absalonis verisimiliter condense querens ramis implicata fuerit, non tamen necesse est dicere, eundem ex hac sola suspensiō peperisse; sed mulo vectus caput inter duos ramos illisit, qui ad collum ipsius ita in arcum coacti sunt, ut inde nequeritur se exsolvare, neque

(1) Comment. in 2 Reg. 18, 9.

(2) Comment. in eundem Scripturæ locum.

(3) Tom. 2, *Nova forma Theol. Bibl.*, quæst. 24, p. 80.

(4) 2 Reg. 18, 9.

antiquo zivo legimus, et nostro quotidie fieri solet. Non est tamen verisimile, quod Absalom regis tanti filii questum ex capillis suis publicè venum proporsus quiesceret: sed dono dabat cui volebat è suis; qui dein præsumtum supra dictum à pueris Solymitanis, flavos illos ac rutilos capillos in sui capitib; adscitum ornatum magnâ contentione ambientibus facilè extorquent; præsentia quia ille summo sibi honori duxerunt, rigit principis capillos ornare capita sua. Hoc adhuc verisimilius redditur, si ponatur pondus ducentorum siclorum fuisse, quo astimabantur non soli capilli detonsi, sed hi unda cum reliqua casarie in capite tonsi Absalonis remanente; fermè sicut juxta primam responsionem pondus ducentorum siclorum erat pondus non solorum capillorum detonsorum, sed horum unâ cum capillis in capite Absalonis remanentibus. Hoc enim posit pro emendis detonsis illi capillis non tota summa 200 siclorum, sed tantum pars aliqua hujus summae sive pretii pendebat; ut consideraret.

52. Quæres XXX: *An non est absurdum, et fabulosum, quod 2 Reg. 18, 9, 15, narratur, Absalonem propriis suis capillis suspensus in arbore fuisse, et quidem per aliquam temporis morum?* Resp. Hæc objectione pictores, quidem et sculptores qui Absalonem capillis suis ex arbore suspensus exhibere solent, impugnari possunt; non verò sacer historicus, qui hoc loco mollam de capillis explicitam mentionem facit, sed solam dicit, caput eius (hunc Absalonis) adhæsisce quercui. Textus enim sacer ita sonat: *Accidit autem, ut occurrit Absalom servis David, sedens mulo: cùmque ingressus fasset mulus subter condensam quercum et magnam, adhæsit caput eius quercui; et illo suspensus inter cælum et terram, mulus, cui insedebat, pertransiret.* Tantum enim ex utroque habemus, adhæsisce caput quercui, et illum suspensum fuisse inter cælum et terram. Utrumque verò contingere potuit, inserto collo inter ramos coarctantes, ut Theodoretus modò citamus verbis indicat, et S. Chrysostomus immure voluisse videtur, dum de Absalonis loc. cit. ait: *Inseritur ramis, obligatur lignis, transfixus gutture colligatus.*

53. Quæres XXXI: *Quonodo Adœdatus filius Saltis, Reg. 21, 1, Goliath Gethæum percutebat poterit, cum iste 1 Reg. 17, 4, jam à Davide fuerit occisus? Memoratus Adœdatus occidit Goliath Gethæum, hoc est, fratrem Goliath gigantis, quem occidit David, ut expressè dicitur, 1 Paralip. 20, 5, his verbis: Aliud quoque bellum gestum est adversus Philistheos, in quo percussit Adœdatus filius Saltis Bethlehemites fratrem Goliath Gethæi, cuius hastæ lignum erat quasi lictorium teatuum. Frater igitur Goliathi pariter vocatus est Goliath; aut potius dictus est Goliath, eo quod proceritate, robore et viribus similius esset Goliatho, quem stravit David. Sic vulgo de viro eximè forti dicimus: Iste est alter Hercules, vel alter Samson.*

54. Quæres XXXI: *An verisimile sit, in Palestina, regione tam exigua, tempore Davidi fuisse octingenta milia virorum fortium, et in sola tribu Juda quingenta*

(1) Tom. 1 operum S. Chrysostomi, Henr. de Absalomo persequente patrem.

(2) Tom. 1 operum Theodorei Cyren. episcopi, in libros Regum quæst. 54.

(3) Comment. in 2 Reg. 18, 14.

millia pugnatorum, ut Scriptura, 2 Reg. 24, 9, dicit, aut facta jam divisione decem tribum à tribu Juda et Benjamin, in solo regno Juda sub rege Josaphat fuisse viros bellatores et robustos ad undecim centena et sexaginta milia, 2 Paralip. 17, 15, 19, EXCERPTIS ALIIS, QUSOS POSUERAT IN URBIBUS MURATIS IN UNIVERSO JUDA? Hoc nequaquam sunt incredibilia, si ad sequentia attendatur. 1^a Ad stupendum hominum multitudinem illis tempibus in Palestina degentium. Certe teste Josephus Jud., ut alibi (1) distincte demonstravimus, in sola Galilee (eius regionis incola, lmb praefectus erat moritius scriptor) erant tres miliones et sexaginta milia incolarum. 2^a Ad summam Palestinae tunc temporis fertilitatem pro alienda ingenti hominum copia abunde sufficientem, ut pariter iam alibi (2) non ostensum est. 3^a Ad amplitudinem regni Davidici et Salomonici. Nam tempore Davidi et Salomonis Israelite non tantum à Dan usque Bersabee, vel ab introitu Emath usque ad torrentem Egypti, sed ab hoc torrente usque ad flumen magnum Euphrat dominati sunt, et omnes interjectos populos sibi fecerunt vestigiles et tributarios, iuxta illud : Exercitum etiam (Salomon) potestorem super cunctos reges, a fluminis Euphrate usque ad terram Philistinorum, et usque ad terras Egypti, 2 Paralip. 9, 26. Quod ipsum mox infra (5) pluribus ostendemus. 4^a Ad magnitudinem regni Iudei regnante Josaphat. Tunc enim dittio regum Juda nequaquam conclusa fuit limitibus tribum Juda et Benjamin (4). Latius enim patet in tribus Dan, Ephraim et Simeon, necnon in Arabiā et Philistinorum regionem, et, ut pauci dicam, a Bersabee et a Petulio usque ad montes Ephraim, atque à Jordane usque ad Mediterraneum. Unde alii limites regno Juda constituti sunt, quam qui plerisque ponuntur; duplo enim major teste Calmeto (5) patet illi regio, quam in tabulis geographicas obtineat. Non est igitur, cur vehementer miremur instructissimos illos regum Juda exercitus. Regio enim, ut paulo ante diximus, erat culta maximè et feracissima; cui ad commodum debebat, cum finitimus populus commercium terrā marique, quibus omnibus consideratis, abunde numerus illi militum et etiam major sustentari poterat; prorsertim cum ea, quae ad meridiem Juda nunc niae jacent regiones, florissimae tunc erant maximè, ut pariter jam alibi (6) observavimus. 5^a Ad alias circumstantias. Nam etiam illud consideratione dignum est, quid, quamvis sub Josaphato regnum Juda à regno Israel jam fuit discessum, tamen multi ex decem tribus avite religiosus studiosi, et prosperitate Josaphati illecti, ad Ierosolam transfigeruntur, uti fecerunt sub eius patre Asa,

(1) P. I. S. Scriptur. contra Incred. propugnat. sect. 2, cap. 5, quest. 38, pag. 440 et 441, ad secundum.

(2) Ibidem, ad tertium.

(3) Quest. 58.

(4) Vide Calmet Comment. in 2 Paralip. 17, 19.

(5) Vide hujus auctoris animadversiones in tabulam geographicam terre promissionis, quas tom. 2, ante Comeniarium suum in L. Josue, videlicet, Hecatompolos.

(6) P. I. S. Scriptur. contra Incred. propugnat. loc. cit. pag. 444.

juxta illud 2 Paral. 15, 9 : Congregavitque (rex) Asa universum Juda et Benjamin, et advenas cum eis de Ephraim, et de Manasse, et de Simeon; plures etiam ad eum conseruent ex Israel, videntes quid Dominus Deus illius esset cum eo. 6^a Ad veterum bellandi rationem. Nam sola urbs Theleka in Aegypto (salem prout Pomponius Mela (1) narrat) centum portas instructa poterat per quamlibet surarum portarum eodem tempore decem milia pugnatorum, adeoque universum exercitum millione hominum constantem in aciem educere. Numirum non debent tam remota tempora cum nostris, et tam dispares populorum mores cum nostri comparari. Non omnes, qui antiquis illis temporibus pugnabant, erant, ut hodie, homines militiae stabiliter destinati. Dicebat populo, ut ad arma covalerent; et unicuique arma portare poterat, et arripiabant. Unde haud mirum, confluxisse immensum exercitum.

34. Quæres XXXII : An verisimiliter sit, quod Deus optimus ob numeratum à Davide populum 70 milia virorum pestilentia occiderit, 2 Reg. 24, 15, item 1 Paralip. 21, 14; cum tamen non invenimus, quod potius officium principis sit, scire numerum virorum subditorum, maximè militum? — Respondeo: Evidenter hanc questionem increpato mouent, et teste Cl. Bullet (2) hunc in modum arguantur: In hoc Davidis facto, inquit, nihil reprehensione dignum repertur. Quilibet enim rex vel aliquis territorii princeps robur sui regni aut ditiois scire debet; sed tali modo non solum non est posse dignus, si censum populi sui instituit, sed officium summa implet. Cur ergo Deus Davidem penit ob factum, quod non solum culpā vacat, sed ipsum regis officium ab ipso postulabat? Verum ad hanc incedulorum cavillationem respondemus, quod factum etiam de se bonum vitiatur, et fiat malum, si ex malo fine, aut in circumstantia Deo displicentibus ponatur. Jam verò David ex vito fine, et in circumstantia Deo displicentibus populum numeravit. Nam hic princeps tunc alia frustrar pace; subditos habent subi addicctos, et imperio super ostenterantes, hostis vero exteros devitos ita, ut neque in, neque extra regnum suum aliquid esset, quod timeret; solus terror sui nominis et potentia hostibus incursionses a regno Israelitarum longè removebat. Nulla igitur necessitas instituendi censum populi ad præcevendam regi danna, sed quoddam elati in rege animi vitium, quod sit in tantu populi multitudine placet, casus erat huius facti, et quidem cum periculo pariter populo prebeundi occasione peccati. Ut ipse Job, quavis alias conscientie minimè anxia fuerit, tamen regem à proposito numerandi populum avertere studi, dupli usus argumento. Primum erat, quod nulla

(1) L. 1 de Situ orbis, in descriptione Egypti, propter finem, ubi ita: « Theba utique (ut Homer dictum est) centum portas, sive (ut alii ait) centum aedes et habent, tolidem olim principem domos, solitissime singulas, ubi negotium exegerat, densa armatorum et milia effundere. » Porro haec Theba Aegypti ait nomine vocantur Diopolis, aut urbs Jovis, vel propter memoratas centum portas ex aedificiis, Hecatompolos.

(2) Réponses critiques, tom. 2, n. 54.

modò necessitas esset numerandi populum, cum omnes subditi sint tranquilli, regique addicti et ottemperantes (1). Alterum, quod si hic census institueretur, id Israeli in peccatum reputandum sit (2). Sed actu megi Job; res perexit urgore executionis propositi sui, et reip̄s per Job illud excusum est. Primum post aliquod tempus resipuit, et dixit ad Dominum: Peccavi verò in hoc facto; sed pror, Domine, ut transforas iniuriam serui tui, quia stultus egī nimis, 2 Reg. 24, 10.

Punivit itaque Deus non censum populi precisiè secundum se spectatum, sed vanam gloriam quae erat causa hujus census sine omni necessitate, et cum multorum peccato in Israel instituti. Porro, quod Deus numerationem populi secundum se spectatum et in circumstantia convenientibus institutum non prohibuerit; nec punivit, patet ex eo, quia Saul, 1 Reg. 4, 8, cogens exercitum, recensuit eos (pugnatores) in Bezech; fuerantque filiorum Israel trecenta milia; virorum autem Juda triginta milia. Neque huc recensitio à Samuele Propheta; qui praesens aderat (3), improbata est, neque Deo discepitur, aut punita est, sed potius Saul post hanc recensitionem insigne victorian de Ammonitis retulit, quam populus Israel singulari Dei auxilio obtulerat credebant, id est in gratiarum actionem obtemperaverat victimas pacificas coram Domino, 1 Reg. 11, 13.

(1) 2 Reg. 24, 3 : Dixitque Job regi: Ouid sibi dominus meus rex ruli in te hujuscemodi? Et 1 Paralip. 21, 5: Responditque Job, ... Nomen domini p[er] rex, omnes tu[us] sunt? quare hoc querit dominus meus? Quasi dicit: Si in Israele à Dan uscque ad Bersabee confusus esset populus, cujus pars altera faveret, altera regis adversarius aut invaderet incommodes, prelatura hoc consilium, quod antem et subditum ab hoste atque alieno secerit. Sed omnes qui in regno Israeliticu degunt, fideles tui subditi sunt; nos, o rex! student honor: te cupimus diu forent et salvum. Quem igitur aut filii, o rex! aut regno tuo afflertus, haec pojunt tam importunitate numeratio?

(2) Nam in libro primo Paralip. loc. cit. dicitur cum addito: Quare hoc querit dominus meus, quod in peccatum reputatur Israel? Dixit his verbis Job, numerationem populi in peccatum Israel reputandum esse, quia numerum huc numerator occasio erat peccati in Israel, Nam Exod. cap. 30, 12 et 15, legi divina prescriptum erat, ut quācumque census populi institueretur, singuli ex recensitis dividimur et offerant ad prius sumptus tabernaculi: Quindecim tabernacula summarum filiorum Israel p[er] numerum, ait Dominus ad Moysen loc. cit., dabant singuli premitum per annos suis Domini, et non erit plaga in eis, cum fierint recensiti. Hoc autem dobit omnis qui transit ad novem, et dividunt sicli justa mensuram templi. Cum igitur unusquisque corum, qui in censu illico a Deo vide institutum esset relati, dividimur sicut debeat impendere in religiosum usum tabernaculi, neque omnes aut vellet, aut sine inconveniente aliquo possent; occasio illis offereretur a rege, ut multi peccarent, sustinerentque plagan, quam Exod. loc. cit. Deus ministrabat illis, qui pretium ipsius redemptio[nis] emitterent. Quod si nullum aliud a rege peccatum esset admisimus, hoc certè dignum fuit, propter quod mortificaret dñe, cum vane cijusdam caritatis gratia aliisque illa urgente necessitate in illud percutientem populi multitudinem traheret.

(1) In 2 Reg. c. 24, quest. 14.

(2) Comment. in 2 Reg. 21, 9.

(3) Reg. 24, 4, 8: Egressusque est Job, et principes militum, a facie regis, ut numerarent populum Israel...

Et illustrata universa terra, affuerunt post noctem metus et viginti dies in Jerusalem.

Corollarium. Tam David quam populus, instituto memorato censu, peccavit. In Davide peccatum fuit, quod circa iussum Dei et circa necessitatem censum ejusmodi instituerit, solum ad ostentandam suam potentiam, et cum periculo satis manifesto præbendi populo occasionem peccandi. In populo verò peccatum fuit, quod tributum semisili, quod in ejusmodi censu in iustis templi capitati pendi delevat, in agitacionem supremum dominii Dei, à plurimis, fortis à plenis (que commivit rege, regisque ministris) persolutum non fuerit. Ita Sanctus, Bonfrerius, et Tirinus ex S. Augustino, Beda, aliisque. Unde haud mirandum, quod genuinum hoc peccatum tam gravis plaga seu pena, in regem et populum statua, subsecuta sit.

35. Quæres XXXIII: « Quomodo verba illa (2. Reg. 24, 9) : Dedit ergo Job numerum descriptionis populi regi, et inventa sunt de Israel octingenta milia virorum fortiorum, qui educunt gladium, concordent cum illis (1 Paralip. 21, 5); Deditque David numerum eorum quos circuibat; et inventus est omnis numerus Israel, milie milia (i.e., millio) et centum milia virorum educentium gladium? An octingenta milia sunt idem ac milio cum centum milibus? » Resp.: Hac textum apparente contradicunt tollit, si cum Abulensi (1), Menochio (2), et aliis diaconis, numerum majorem, qui habetur in Paralipomenis, esse eorum qui recensiti seu numerati sunt, minorem vero, qui habetur in libro 2 Reg. loc. cit., eorum qui relati sunt in fastos regios. Quid enim non omnes, qui recensiti sunt, etiam in fastos regios relati sunt, inde patet, quia, 1 Paralip. 27, 24, dicitur: Job... corpora numerare, non complevit; quia super hoc ira (Dei), seu plaga divinitatis immissa, irruerat in Israel, et idecirca numerus eorum qui fuerant recensiti, non est relatus in fastos regios David. Numirum res ista, ut Abulensis cum aliis censem, ita contigit. Job non discurrebat per singula loca Israel tam magna quam parva computando omnes et singulos, quia sic numerationem populi non finivisset in tam brevi tempore, scilicet in novem mensibus (3), cum regnum esset valde magnum; sed habebat sibi libri suoi particulares, in quibus describantur nomina et summa computatorum, et erant isti multi libri, cum essent multi principes numerantes. Job autem habebat librum principale, qui vocabatur Fasti Regis, et in illum redigebantur nomina et summa computatorum secundum ordinem provinciarum et locorum, transcribingendo de aliis libris particularibus, ut postea ostenderetur regi solim iste liber magnus fastorum. Deinde cum jam computassest Job et pri-

cipes militie totum Israel, exceptis tribibus Benjamin et Levi, audivit Joab plagam exivisse à Domino in Israel propter hunc censum populi, et noluit computare residuas tribus Benjamin et Levi, cùm istam recensionem invitus (1) inchoárit, et nondum incepta illarum durarum tribum computatione intellexerit Dominum, ut dixi, propter institutum computationem innisisse plagam in Israel. Sed adhuc de aliis tribibus iam computatis supererant trecenta milia, que quidem jam scripta fuerant in libris particularibus principum, sed nondum redacta in fastos regis, id est, in librum principalem Joab; et noluit Joab redigere illa in hunc librum sum, quia, sicut putavit peccatum esse, si ultra procederet in computatione, ita putavat peccatum fore, si ageret aliquid pertinens ad illam; pertinebat autem ad illam redigere libros particulares in fastos regis: id est noluit illos in hos redigere, ut clare patet ex supra citato textu 1 Paralip. 27, 24: *Joab ceperat numerare, nec complevit*, etc. Unde Joab veniens in Ierusalem ostendit regi solum summam illam, que erat in fastis principaliis; et ibi solum reperta sunt octingenta milia de Israel, quoniam trecenta milia defiebant, que quidem computata erant in libris particularibus, sed nondum fuerant redacta in fastos regis; sed postea ille, qui scriptis Paralipomenon, non solum posuit summam que erat in fastis regis, sed etiam totum quod erat in libris particularibus, quia hi libri manebant, licet non fuerint ostensi regi, sed solum liber principaliis fastorum.

At inquit : 1 Paralip. 21, 5, de Joab dicitur : *Deditque David numerus eorum quos circuierat; et inventus est omnis numerus Israel, mille milia et centum milia virorum eductum gladium;* ergo totus iste numerus Davidi ostensus est. Respondet Abulensis loc. cit., et dicit, quod hic locus Scriptura debeat legi per intercessionem sententiae. *Nimirum dedit Davidi numerum eorum quos circuierat*; i. e., numerum illorum quos redegerat in fastos regis; non tamen omnes, qui recognisi fuerant, in hos fastos redegerat, ut supra declaratum est. Verba autem immediate sequentia, et inventus est omnis numerus Israel, mille milia et centum milia, referenda sunt ad aliud tempus, scilicet tunc quidem non inventus est, tantum esse numerum ex fastis regis; attamen postea computingato ex libris particularibus, qui non fuerint ostensi regi, inventus est iste numerus. Ita Abulensis. Taceo alias aliorum responses, quibus apparente antilogiam hac quest. 33 ventilatam tollere satagunt.

Corollarium. Si *octingentis milibus virorum de Israel*, que in fastos regis relata sunt, et de quibus 2 Reg. 24, 9, sermo est, addantur trecenta milia, que in aliis libris particularibus supererant, sed in fastos regis non redigebantur, exactè prout numerus 1 Paralip. 21, 5, indicatus, scilicet *mille milia et centum milia virorum*, sive, quod idem est, *millio cum centum milibus*.

(1) 4 Paralip. 21, 6: *Nam Levi et Benjamin non numerari, eo quod Joab invitus exequatur regis imperium.*

CAPUT III. De Libro III Regum.

36. Queres XXXIV: *An David non sit reus perfidie, perjurii, et geminae meditatae cedis, dum propinquus mori, 5 Reg. 2, 6 et 9, Salomon iussit, ut Joabum et Semei interficiat, etiam si Joab de Davide in belliciterando tam bene meritus sit, et ipse David maledicto Semei ponam mortis, ibidem 8, jam pridem iurato condonaverit?* Resp.: Evidem haud nos latet, quod incredibiliter in Davide prater plura alia etiam hoc ultimum cunctum factum vehementer vituperent. Sic famosus auctor libri, cui titulus: *Spiritus Judaismi*, quemque hanc in re etiam illi quidam increduli (1) sequuntur, ita (2) ait: « Postquam abominabilis hic princeps (David), coius penitentia tantoper laudatur, tyranni in morem regnavit, etiam tanquam tyrannus mortuus est. Ingratus in Joab docem sum, cui plerasque victorias suas acceptas refere debebat, ... ut hunc interficiat, Salomon filio sui moriens mandavit; ipsius ultima verba perfridiā et meditataē cēdūt spirabant. » Verum nullam ingrati in Joahm animi notam idēe contraxit David. Scandalum fuisse in Israel, si vir cedibus ac scleribus inquinatus, quibus erat Joab (3), in extrema et felici senectute pacato et naturali fine dies suos clausisset. Unde David Salomonū justē precepit, ne hoc contingere patiatur, sed illum violentiō nece de modo tollat, cùm sese obutulisset occasio, et cùm ipsa pro singulari suā sapientia accommodam viam invinisset: *Facie ergo iusta septimam tuam, et non deduces cunctim ejus pacificē ad inferos*, 5 Reg. 2, 6. Fataendum quidem, quid Joab de Davide optimē profecto meritus sit, et ipsa impunita, quam illi David diutius adēcē permisit, erat veluti quedam ob diutinos exercitatos labores remuneratio. At hoc grati animi officium nequaquam excusabat regnū onera persequendi scleris, atque Joab ab injūtiē et per insidias occisum Ahmerem et Amasam (4) poniendi. Sed

Dices: Cur David non ipsepsit occidit Joab, sed id moriens mandavit Salomon? Resp.: Quia cùm Joab occidit Ahmerem et Amasam, nondum tantum habuit potestiam, ut aderet adversus Joab, qui potissimum erat et exercitūs princeps, quidquam mollieret. Necdum enim in regno erat plenē confirmatus, sed metuebat ducem Joab, ne contra se Israhel concitat; postea vero David bellis continuis impiebus id facere non potuit, presertim quia deo Joab indigebat; nec enim alium habebat tam idoneum, quem castris praeficeret. E contrario morti propinquus habuit regnum Israel ab intestinis tumultibus et externis bellis quietum. Quare cùm silenter tunc arma, neque

(1) Questions sur l'Encyclopédie, Gouvernement. Bible expliquée, pag. 557.

(2) Esprit du Judaïsme, chap. 5.

(3) Nam Joab duos preciosissimos Israelitici exercitus abnerem (2 Reg. 3, 27) et Amasam (2 Reg. 20, 10) per insidias interfecit.

(4) Ibid. 5. Item 2 Reg. 3, 27. Et 2 Reg. 20, 10.

PARS III. SECT. I. DE QUATUOR LIBRIS REGUM.

tunc Joab amplius necessarius, imò propter grave se-
num (1) tolerandis porrò bellorum molestias parum
idoneus esset, dare tunc potuit sine ullo reipublice
detrimento penas effusii sanguinis. Mandavit ergo moriens
David filio sui Salomonū, ut data opportuā oc-
casione supplicium de Joab sumeret, Salomonū, in-
quam, qui jam ad initium regimini sui plenā pace
potiebatur (2), idēque plena dignitate et auctoritate
poliebat. Confirmat hanc responsum nostrum Jose-
phus, lib. 7 Antiq., cap. 12, qui Davidem morti pro-
pinquum inducit cum Salomonē ita loquentem: *Me-
mento etiam iniuriam Joab, qui propter evanulationem
duos dices istos intererat. In eum tuo arbitratu animo
advertis, quandoquidem haec tenet panam evasit, quid
me ipso esset poterit.*

Quod autem Semei attinet, cui David ponam mori-
tis iurato remisit, notandum, quid David solum jurar-
vit, quid ipse illum non sit interfecturus: *Juravi
ei per Dominum, dicens: Non te interficiam gladio*, 5
Reg. 2, 8; ac si diceret: Policeor, ac juro tibi, me,
quod vivero, te non interficietur. Unde non fuit
perjurus David mandando Salomonū ut occideret Se-
mei, quia, cùm illi mortis reo pepercit, praeceps jurar-
vit se non occidurum illum. Et licet verba Davidis
aliter a Semei forent accepta, imò juxta communem
acceptiōnem alter sonarent, tamen sensus iuramenti
juxta Davidis mentem erat, neque illi die, neque sùa
manu, aut dum ipse vivere, occidendum esse Semei.
Pietatis igitur et clementiae Davidis fuit, Deo, quoad
ipse vixit, relinquenti injuriarum, quibus impetus
fuerat, ultiōnem; at non idēe justitia obesse poterat,
et pati, ut scelus publicum atque facinorosum abiret
impune. Unde ultiōnem illius commendavit Salomonī
filio et successor suo sumendam ex tempore, quo non
ira, non vindicta libido adversus inimicos, sed justi-
tia amor eam imperaret. Ita hanc rem explicitant
Abulensis, Sanctius, Calmet, Menochius et Corne-
lius (3). *Qui interfecit eum, et mortuus est.*

Probatur 2°: Iudicium illud capitale Salomonis in
Adoniam fratrem S. Scriptura nullibi accusat aut im-
probat. Imò Ecclesiastici cap. 47 ponuntur laudes
Salomonis et peccata ejus; et ibi nihil dicunt de violen-
tia morte Adoniam. At si Salomon peccasset occi-
dendo illum, peccatum fuisse gravem nimis, utpote
injustum fratricidium, et Scriptura non subiiciisset
tam grava peccatum; et tamen non ponit illud cum aliis peccatis Salomonis; ergo Salomon non peccavit
Abulensis, Sanctius, Calmet, Menochius et Corne-
lius occidendo Adoniam. Sed

38. Oppones I: Adonias veniam affectati regni
vivente patre à Salomone obtulerat, 3 Reg. 1, 25,
et justè erat, fratrem suum Adoniam occidendo? (4)
Resp. affirmatiō. Evidem D. de Voltaire teste Cl.
Weissenbach (5) hoc factum respiciens, audacter dicit, Deum, qui Salomon spiritum sapientiae dedisset,

(1) Quod Joab tunc senio gravis, et bellorum molestias porrò tolerandis parum idoneus fuerit, inde colligitur, quia non minus annis quadragesima castis praefuit, ab ipso minimis exordio regni Davidic; atque idē, cùm ad illam prefecturam regna decisi officium tricenario minor non videatur fuisse promotus, sequitur, quod sub tempore obitūs Davidis continuis impiebus annū atlastis septuagesimum jam attigitur, aut saltem a sepluviario non absurter procūl. Cetero certe cum fuisse capite, ipse docet David 3 Reg. 2, 6, de Joab dicens: *Non deduces cunctim ejus pacificē ad inferos.* Vide hinc de re Sanctum Comment. in 3 Reg. 2, 8, 22, aut alios interpres.

(2) Ipsi Salomon, 5 Reg. 5, 4, de se dicit: *Nunc autem requiesce dedit mihi Dominus Deus per circuitum, et non est satan (i. e., adversarius, seu inimicus), neque occurrerat matus.*

(3) Tom. 2, Nova forma Theol. Bibl. quest. 23, pag. 84.

(4) Dissertat. in Illico. Ecclesiast. veteris Testa-
menti, ad hunc locum Scripturam.
(5) In 3 Reg. cap. 2, quest. 27.
(6) 5 Reg. 2, 19, 22.
(7) 5 Reg. 4, 3, etc.
(8) 5 Reg. 2, 22.